

СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ЦІН НА ЦУКОР
ЯК СОЦІАЛЬНО-ОРІЄНТОВНИЙ ПРОДУКТ ХАРЧУВАННЯ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Питання факторів впливу на ціноутворення на соціально-орієнтовані товари та послуги було і залишається вкрай актуальним, особливо на цукор, оскільки останнім часом спостерігаються коливання роздрібних цін на цей продукт. Для населення України питання ціноутворення на цукор та формування роздрібних цін є важливим, враховуючи значущість цього продукту у повсякденному житті. Існують певні фактори впливу на формування роздрібних цін на цукор на внутрішньому ринку. Втім, для розуміння цінових коливань необхідно проаналізувати фактори впливу та дослідити взаємозалежність факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями дослідження ринку цукру займалися як зарубіжні так і вітчизняні вчені та практики. Проблемам ціноутворення на ринку цукру присвячено праці Л.М. Пархоменко. Аспекти виробництва цукру в Україні розкрито у наукових публікаціях Н.Л. Панасенко. Загальний огляд ситуації на ринку цукру та фактори, які впливають на формування цін на цукор досліджено В.С. Бондарем та С.Ю. Андрющенком. І.М. Посохов у своїх дослідженнях докладно висвітлив державне регулювання цін на соціально-значущі продукти харчування. М.К. Пархоμεць, О.Р. Олійник присвятили свої дослідження організаційно-економічним засадам підвищення ефективності цукробурякового підкомплексу.

Незважаючи на численні дослідження та публікації з питання впливу факторів на цінову ситуацію на ринку цукру, вважаємо, що не всі фактори враховано, що обумовлює необхідність подальшого дослідження.

Мета – визначити, дослідити, проаналізувати та систематизувати фактори, які впливають на формування ціни на цукор, як соціально-орієнтований товар, в Україні.

Виклад основного матеріалу. В.С. Бондар та С.Ю. Андрющенко виділяють наступні фактори впливу на формування цін на цукор на внутрішньому ринку: стан національного цукрового балансу; політика Уряду стосовно цукру; курс валют; структура споживання цукру; доступ до пільгових ринків, регіональні торговельні угоди; національна собівартість виробництва; ціни і пропозиція альтернативних підсолоджувачів; рівні доходів населення.

Згрупуємо фактори, які на нашу думку, є факторами впливу та проаналізуємо їх вплив на формування ціни на цукор. Представимо фактори впливу у вигляді когнітивної карти (рис. 1).

Результатом якісного аналізу взаємодії факторів, повинна стати побудова матриці прискорення, що відбиває стимулюючі взаємодії, і матриці гальмування, що відбиває негативні, тобто ті, взаємодії, що гальмують. Для подальшої побудови можливих сценаріїв розвитку необхідно буде застосувати імпульсні процеси. Але це дослідження буде детально описано у подальших наукових публікаціях.

Підвищення рівня інфляції негативно вплине на дохід населення, що знизить купівельну спроможність громадян (табл. 1).

Внаслідок інфляційних процесів (у 2015 р. зафіксовано найвищий рівень інфляції у 43,3%), тому ціна на цукор у 2015 р. склала в середньому 11,3 грн по Україні.

Наступними факторами – є фактор наявного доходу населення, рівень безробіття та споживання цукру. Проте, перш ніж аналізувати їх вплив на формування роздрібних цін на цукор, проведемо порівняльний аналіз прожиткового мінімуму і мінімальної зарплати в Україні в період з 2005 по 2015 р.

Згідно загальноприйнятому визначенню мінімальна заробітна плата – це законодавчо встановлений розмір заробітної плати за некваліфіковану працю, нижче якого не може здійснюватися оплата за виконану працівником місячну, а також погодинну норму праці. Мінімальна заробітна плата є державною соціальною гарантією, обов'язковою на всій території України для підприємств, установ, організацій усіх форм власності і господарювання та фізичних осіб, які використовують працю найманих працівників. Встановлюється мінімальна заробітна плата, згідно Закону "Про держбюджет" на відповідний рік, за поданням Кабміну (Мінфіну) [14].

За даними табл. 2 можна відзначити перевищення показника прожиткового мінімуму над мінімальною заробітною платою.

Отже, додавши загальний рівень безробіття (табл. 3), який у 2009 р. склав 1956,6 тис. осіб, негативно впливає на дохід населення, та відповідно на споживання. За таких умов, рівень споживання цукру зменшиться. Тому, платоспроможність населення придбати цукор за роздрібними цінами – зменшилась.

Наявний дохід населення – це результат перерозподільних процесів. Вони являють собою суму первинних доходів і соціальних трансфертів, зменшену на величину обов'язкових платежів та зборів. Наявні доходи коригуються з урахуванням натуральних соціальних трансфертів.

У 2009 р. спостерігається різке падіння наявного доходу населення внаслідок глибокої світової економічної кризи.

Слід відзначити, що українським законодавством визначені також мінімальні норми споживання основних продуктів харчування населенням України, які затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2000 р. № 656 «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродуктових товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення», в якій перелічені норми споживання соціально-орієнтованих продуктів харчування. Стосовно цукру ця Постанова зазначає, що норма споживання цукру – 32 кг на душу населення на рік [11]. Втім, фактичне споживання цукру у 2008 р.

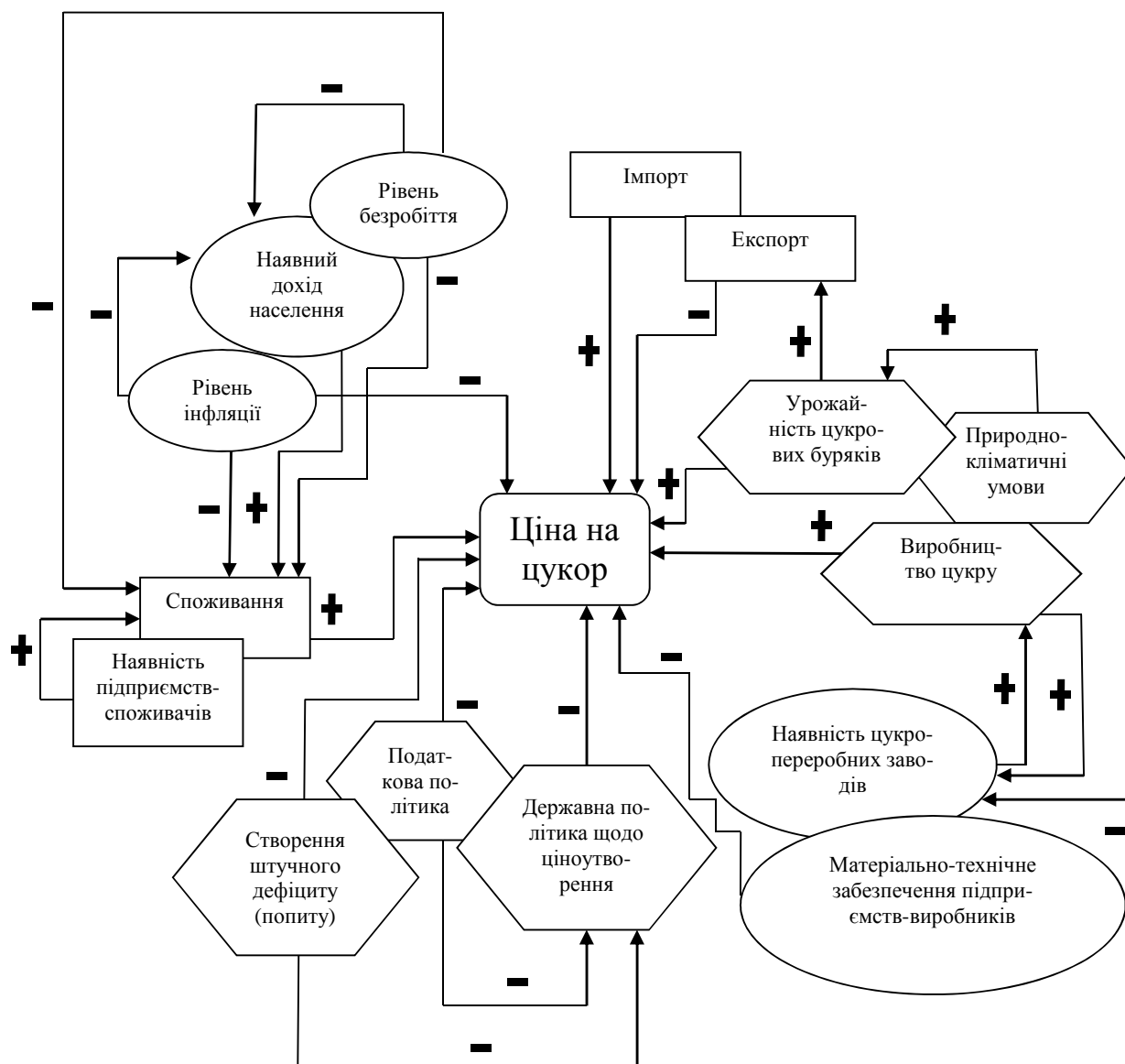

Рис. 1. Система факторів, які впливають на формування цін на цукор як соціально-орієнтований продукт в Україні

Таблиця 1

Індекс інфляції з 2005 по 2015 рр

Роки	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Індекс інфляції за рік	110,3	111,6	116,6	122,3	112,3	109,1	104,6	99,8	100,5	124,9	143,3

Джерело: [14].

*Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

**Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

становило 40,9 кг, а з початком кризи у 2009 р. скотилось до 37,9 кг на одну особу на рік (табл. 5).

З наведених таблиць простежується загальна тенденція зменшення наявного доходу та споживання цукру у 2009 р. та підвищення показника рівня безробіття.

Створення штучного дефіциту, що призводить до ажіотажного попиту, що миттєво призведе до підви-

щення цін на цукор. Штучний дефіцит негативно вплине на дохід населення, оскільки це становитиме незаплановані витрати бюджету домогосподарств, які не направлені на поточне споживання, а будуть зберігатися у домогосподарствах для споживання у майбутньому періоду.

Таблиця 2

Порівняння прожиткового мінімуму і мінімальної зарплати в Україні в період з 2005 по 2015 р., грн

Роки	Мінімальна зарплата	Прожитковий мінімум
2005	332	453
2006	400	505
2007	460	568
2008	605	669
2009	744	669
2010	922	922
2011	1004	1004
2012	1134	1134
2013	1218	1218
2014	1218	1218
2015	1378	1378

Джерело: [14].

Сприятливі природно-кліматичні умови позитивно вплинуть на урожайність цукрових буряків. Отже, виробництво цукру повинно збільшитись. Урожайність позитивно впливає на обсяг виробництва цукрових буряків.

Виробництво цукру. За даними Інформаційно-аналітичних матеріалів щодо ситуації на ринку цукру Міністерства аграрної політики і продовольства України на ринку цукру України уже більше десяти років спостерігаються постійні коливання обсягів виробництва цукрових буряків та цукру, які призводять, відповідно, до цінових коливань. В дефіцитні роки високий попит на цукор стимулює сільськогосподарські підприємства збільшувати площі посіву цукрових буряків, виникає перевиробництво, що зумовлює падіння цін. Виробники цукру зазнають збитків, а виробники цукрових буряків скорочують посіви. В результаті пропозиція цукру на ринку суттєво зменшується, ціни на внутрішньому ринку знову зростають, і відбувається повторення циклу.

Таблиця 3

Рівень безробіття в Україні з 2005 по 2015 р. (кількість населення в тис.)

Роки	Всього населення	Економічно активне населення	Зайняте населення	Безробітне населення*	Рівень безробіття	Зареєстрованих безробітних
2005	46929,5	20481,7	18886,5	1595,2	7,8%	891,9
2006	46646,0	20545,9	19032,2	1513,7	7,4%	784,5
2007	46372,7	20606,2	19189,5	1416,7	6,9%	673,1
2008	46143,7	20675,7	19251,7	1424,0	6,9%	596,0
2009	45962,9	20321,6	18365,0	1956,6	9,6%	693,1
2010	45778,5	20220,7	18436,5	1784,2	8,8%	452,1
2011	45633,6	20247,9	18516,2	1731,7	8,6%	505,3
2012	45553,0	20393,5	18736,9	1656,6	8,1%	467,7
2013	45426,2	20478,2	18901,8	1576,4	7,7%	487,6
2014	42928,9	19035,2	17188,1	1847,1	9,7%	458,6
2015	42760,5	17396,0	15742,0	1654,0	9,5%	461,1

* За методологією МОП.

Джерело: [14].

Таблиця 4

Наявний дохід населення України

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014*	2015**
Всього, млн грн	278386	362433	469683	637762	184166	220 640	272 049	301789	303 585	318 382	359217
у розрахунку на одну особу, грн	5908	7744,5	10097,9	13784,2	3998,2	4 807,7	5 950,1	6618,7	6 671,6	7 400,2	8380,2

Джерело: [5].

* Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя.

** Дані наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Пояснення до табл. 4: До 2009 р. ми брали вказані дані за січень-грудень, до 2011 – на сайті Держкомстату представлена інформація за III квартал. З 2011 р. – IV квартал, але ми зазначаємо дані за III квартал. З 2012 р. представлені дані за III квартали.

Таблиця 5

Споживання цукру в Україні (на одну особу за рік), кг

Роки	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012
Кг на одну особу на рік	36,8	38,1	40,9	37,9	37,1	38,5	37,6

Динаміка показників вирощування цукрових буряків та виробництва цукру*

	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008	2008/ 2009	2009/ 2010	2010/ 2011	2011/ 2012	2012/ 2013	2013/ 2014	2014/ 2015
Зібрана площа, тис. га	623	788	577	377	320	492	516	449	270	330
Виробництво цукрових буряків, тис. тонн	15468	22421	16978	13438	10021	13691	18741	18284	10747	15734
Виробництво цукру з цукрових буряків, тис. тонн	1894	2595	1860	1573	1267	1546	2331	2226	1212	2081

*Джерело: Інформаційно-аналітичні матеріали щодо ситуації на ринку цукру Міністерства аграрної політики і продовольства України [3].

Таблиця 7

Оперативні дані моніторингу середніх рівнів роздрібних цін на цукор в середньому по Україні

Рік	Ціна на цукор, грн за 1 кг (станом на травень)
2013	5,98
2014	10,18
2015	11,03

Джерело: [1,12].

Згідно Інформаційно-аналітичним матеріалам щодо ситуації на ринку цукру Міністерства аграрної політики і продовольства України під час сезону цукроваріння (вересень-грудень) під впливом високого врожаю цукрових буряків та очікуваного високого виробництва цукру у 2014/2015 маркетинговому році ціни на внутрішньому ринку постійно знижувались. По закінченню сезону виробництва ціни на цукор у його виробників традиційно дещо зросли, оскільки зменшується потреба в обігових коштах. Зростання оптово-відпускних цін на цукор у його виробників у короткостроковому періоді (остання декада лютого 2015 р.), за інформацією виробників цукру, було викликано різкою зміною валютного курсу. Закупівля цукру Аграрним фондом, що покращало б стан підприємств-переробників [3].

Підприємства-споживачі цукру (кондитерські фабрики, столові, школи, кафе, ресторани та ін.) впливають позитивно на споживання цукру. При підвищеному попиті ціна на цукор знизиться.

Як зазначає Л.М. Пархоменко [9] різке підвищення цін було зумовлено спадом виробництва цукру у 2009 р. цукровими заводами. Проте, згідно твердженням В.Л. Загоруйко та О.В. Ковальчук підприємства практично позбавлені можливості активно впливати на ціну продукту. Ефективність діяльності підприємства формується на стадії заготівлі сировини, а саме: обсяги заготівлі (чим більші обсяги, тим менші питомі пусконаладжувальні витрати), якість сировини (її цукристість, втрати сировини в наслідок пошкоджень, гниття, тощо), витрати на заготівлю (відстань заготівлі, спосіб заготівлі тощо) [2].

У всеукраїнській базі знаходиться 61 цукровий завод, проте працюють лише 35, у наступних областях: Київська, Вінницька, Житомирська, Волинська, Львівська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Харківська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська, Чернівецька.

Також, несправедливим є наявність такого факту, що певні цукрові заводи отримують великі квоти на продаж цукру, а інші ні. Тобто, існує система «привілейованих» господарств.

Середня ціна на цукор в регіонах України станом на 31.05.2013 р. становила 5,98 грн за 1 кг. Найвища ціна зафіксована у місті Київ (6,75 грн), а також у Чернівецькій (6,42 грн), Луганській (6,40 грн) областях. Найнижча ціна на рівні 5,57 грн – у Рівненській та Сумській областях (табл. 8).

Таблиця 8

Порівняльний аналіз роздрібних цін на цукор по Україні, грн за 1 кг

№ з/п	Найменування регіонів	Цукор рівень цін станом на		
		31.05.13	30.05.2014	31.05.2015
1	Авт. Респ. Крим	5,89
2	Вінницька	5,84	10,11	10,66
3	Волинська	5,94	9,79	11,30
4	Дніпропетровська	6,01	10,33	10,62
5	Донецька	6,15	10,53	11,58
6	Житомирська	5,87	9,88	11,26
7	Закарпатська	6,09	9,93	11,37
8	Запорізька	6,14	10,38	10,72
9	Івано-Франківська	5,97	9,88	10,90
10	Київська	6,26	10,58	10,99
11	Кіровоградська	5,59	9,99	10,96
12	Луганська	6,40	10,94	11,94
13	Львівська	5,94	9,85	10,66
14	Миколаївська	5,65	10,00	10,90
15	Одеська	5,80	9,90	10,67
16	Полтавська	5,78	10,31	10,95
17	Рівненська	5,57	9,81	10,55
18	Сумська	5,57	9,98	10,73
19	Тернопільська	5,96	10,32	11,96
20	Харківська	5,85	10,19	10,91
21	Херсонська	6,08	10,19	10,93
22	Хмельницька	5,67	9,87	11,38
23	Черкаська	6,10	10,09	10,80
24	Чернівецька	6,42	9,77	11,68
25	Чернігівська	6,06	10,20	10,93
26	м. Київ	6,75	10,10	10,76
27	м. Севастополь	6,03
	Середні по Україні	5,98	10,18	11,03

... відомості відсутні, Джерело: [1, 12].

Середня ціна на цукор в регіонах України станом на 30.05.2014 р. становила 10,18 грн за 1 кг. Найвища ціна зафіксована у Донецькій (10,53 грн), Київській (10,58 грн), Луганській (10,94 грн) областях. Найнижча ціна на рівні 9,77 грн – у Чернівецькій області та на рівні 9,79 – у Волинській області.

Середня ціна на цукор в регіонах України станом на 29.05.2015 р. становила 11,03 грн за 1 кг. Найвища ціна зафіксована у Чернівецькій (11,68 грн), Тернопільській (11,96 грн), Луганській (11,94 грн) областях. Найнижча ціна на рівні 10,55 грн – у Рівненській області.

Втім, у більшості областях, де розташовані переробні заводи ціна на цукор є однією з найвищих. Тобто, наявність цукрових заводів не впливає на рівень цін на цукор.

Матеріально-технічне забезпечення цукрових заводів може мати негативний вплив на ціни, оскільки непридатність устаткування та технологій не забезпечує ефективного використання та перероблення сировини.

За твердженням (дослідженням) В.Л. Загоруйко та О.В. Ковальчук зростають витрати на досягнутий рівень техніки і технології вітчизняних цукрових заводів не забезпечує повного вилучення корисної частини із сировини, а її переробка пов'язана із значними втратами на різних стадіях виробничого процесу [2].

Як зазначають М. К. Пархоμεць, О. Р. Олійник загальне визначення економічної ефективності можна сформулювати як досягнення в інтересах виробника найбільших результатів за найменших затрат [10, с. 11]. На жаль, вищезазначені зазначені факти підтверджують неефективність технологій заводів, що приводить до збитків.

Експорт, імпорт. За твердженням Н.Л. Панащенко, зменшення споживання цукру на внутрішньому ринку робить актуальним питання розширення експорту цукру. Зниження обсягів імпорту пояснюється насиченням внутрішнього ринку власною продукцією та відмовою від визначеної членством країни в СОТ імпортової квоти цукру-сирцю. Взагалі, збільшення обсягів експорту призводить до підвищення ціни на цукор.

Згідно Інформаційно-аналітичним матеріалом щодо ситуації на ринку цукру Міністерства аграрної політики і продовольства України в рамках зобов'язань України перед СОТ на український ринок щорічно може поставлятися в межах 267,8 тис. тонн цукру-сирцю тростинного за ставкою ввізного мита 2%. Звичайне імпортове мито встановлено на рівні 50% митної вартості. З 2012 р. тарифна квота не використовувалася. На 2015 р. Україні в режимі автономних торговельних преференцій надана квота на безмитне постачання цукру до країн ЄС у обсязі 20 тис. тонн. За перше півріччя 2015 р. вітчизняними підприємствами квота використана на 86% – до країн ЄС експортовано 17,25 тис. т цукру українського виробництва.

Державна політика щодо ціноутворення на ринку цукру. За твердженням Л.М. Пархоменко цей важіль є неідеальним [9]. Державний контроль за внутрішніми цінами на цукрові буряки і цукор, рівень державних субсидій, захист внутрішнього виробника. Втім, рівень субсидій недостатній.

Щорічно на виконання Закону України «Про державне регулювання виробництва і реалізації цукру»

Уряд встановлює граничний розмір квот з постачання цукру на внутрішній ринок (квота «А») та затверджує мінімальні ціни на цукрові буряки та цукор. Виходячи з науково обгрунтованої норми споживання цукру на душу населення, постанова передбачає встановлення квоти постачання цукру на внутрішній ринок (квота «А») на період маркетингового року з 1 вересня 2014 р. по 1 вересня 2015 р. в обсязі 1811 тис. тонн (з розрахунку 38 кг на душу населення) [3].

Податкова політика прямо і опосередковано впливає на формування цін. Як зазначає Л.О. Шкварчук рішення щодо мінімізації податкової складової ціни приймається через порівняння ставки податку та бази нарахування. Проведені Л.О. Шкварчук дослідження показали, що найбільша ставка властива для відрахувань на соціальні заходи (близько 35% залежно від виду діяльності). Як наслідок, суб'єкти господарювання не зацікавлені у підвищенні витрат на оплату праці. Це призводить до зменшення витратної складової ціни і має два взаємообернені ефекти: знижується база нарахування для непрямих податків, але зростає податок на прибуток через підвищення прибутку в структурі ціни продукції [15, 16].

Зокрема В.В. Лашак та Т.В. Лашак зазначають, що підвищення ставок оподаткування скорочує дохід домашніх господарств і прибуток підприємств, таким чином зменшує споживчий попит (індивідуального споживача, підприємств-споживачів) шляхом зниження платоспроможності суб'єктів економіки [4, с.133].

Висновки. Необхідна більш дієва державна політика регулювання ринку цукру в Україні та підтримки вітчизняного виробника. Оскільки цукор є соціально-орієнтовним товаром, то субсидування виробників повинно бути дієвим механізмом щодо встановлення адекватної ціни. На жаль, в умовах сьогодення, цей механізм є неефективним.

Проте, вкрай важливим є стан економіки в Україні. Згідно проведеного аналізу, можна зробити висновок, що фактори впливу на ціни на цукор прямо та/або опосередковано впливають один на одного, що в кінцевому випадку, призводить до загального впливу на роздрібні ціни на цукор. Тобто, простежується взаємозалежність факторів впливу та їх нерозривність з процесом формування ціни.

У статті визначено наступні фактори, що впливають на формування цін на цукор як соціально-орієнтованого продукту харчування: наявний дохід населення, рівень інфляції, рівень безробіття, експорт, імпорт, урожайність цукрових буряків, природно-кліматичні умови, виробництво цукру, наявність цукропереробних заводів, матеріально-технічне забезпечення підприємств-виробників, наявність підприємств-споживачів, створення штучного попиту, державна політика щодо ціноутворення, податкова політика.

Список використаних джерел

1. Дані моніторингу цін на соціально значущі товари станом на 30 червня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2015/ct/mon_c/mon_c.htm.
2. Загоруйко В. Л. Управління постачанням цукрового виробництва / В. Л. Загоруйко, О. В. Ковальчук // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 33-38. –

Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2014_1_9.

3. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо ситуації на ринку цукру Міністерства аграрної політики і продовольства України [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [сайт <http://www.minagro.kiev.ua>].

4. Лашак В.В. Вплив податку на прибуток на споживчі ціни в Україні / В.В. Лашак, Т.В. Лашак // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 3, т. 2. – С. 132-137.

5. Наявний дохід населення України. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/gdn/ndn_u/ndn1205_u.htm.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [сайт <http://www.ukrstat.gov.ua/>].

7. Офіційний сайт Центру аналітичних досліджень «Шугар» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [сайт <http://www.sugaua.com>].

8. Офіційний сайт Національної асоціації цукровиків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrsugar.com>.

9. Пархоменко Л.М. Цінова ситуація та вплив держави на ціноутворення на ринку цукру України [Електронний ресурс] / Л.М. Пархоменко // Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка". – 2013. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2592>.

10. Пархоменко М. К. Організаційно-економічні засади підвищення ефективності функціонування цукробурякового підкомплексу АПК: моногр. / М. К.

Пархоменко, О. Р. Олійник. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 260 с.

11. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 14 квітня 2000 р. № 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/656-2000-%D0%BF>.

12. Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі / Дані моніторингу споживчих цін на соціально значущі товари станом на 31.05.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=176848&stid=51.

13. Статистичний збірник «Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України» / Міністерства аграрної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [сайт <http://www.minagro.kiev.ua>].

14. Фінансовий портал Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/infl/2016>.

15. Шкварчук Л. О. Податки як інструмент регулювання цін на продовольчому ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvnu/ekonomika/2008_7/2/Shkvarchuk.pdf.

16. Шкварчук Л. О. Регіональні особливості цінових коливань на споживчому ринку [Електронний ресурс] / Л. О. Шкварчук // Регіональна економіка. – 2014. – № 4. – С. 48-54. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/regek_2014_4_7.

Л. М. Філіпшина

канд. екон. наук,

І. О. Жувагіна

канд. екон. наук

*Первомайський політехнічний інститут
Національного університету кораблебудування
імені адмірала Макарова, м. Первомайськ*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНКИ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку економіки України важливу роль у становленні ринкової системи господарювання відіграє виробничий потенціал підприємства, оскільки знання його якісних і кількісних характеристик, економічно доцільних умов його формування дозволяє керівникам підприємств ухвалювати основоположні стратегічні рішення. Це виводить в число найбільш актуальних економічних проблем, що виникають перед керівниками підприємств, проблему формування виробничого потенціалу підприємства, зокрема його економічної оцінки та ефективності використання.

Наукове і прикладне відпрацювання механізмів управління потенціалом створює можливості для підвищення реальних результатів функціонування промислових підприємств, підвищення рівня їх конкурен-

тоспроможності та задоволення загальносуспільних потреб.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Науковою проблематикою, щодо категорії виробничого потенціалу підприємства та її оцінки займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених-економістів, зокрема: Т.О. Бабан, Т.В. Бова, Л.М. Гаєвська, С.О. Ішук, О.І. Кондратюк, Є.В. Лапін, П.Г. Перерва та ін.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад щодо управління формуванням виробничого потенціалу промислового підприємства та його оцінки зробили у своїх роботах такі науковці, як: О.В. Ареф'єва, В.Н. Гончаров, І.З. Должанський, Т.О. Загорна, С.М. Ілляшенко, С.О. Ішук, І.П. Отенко, М.П. Хохлов та ін.